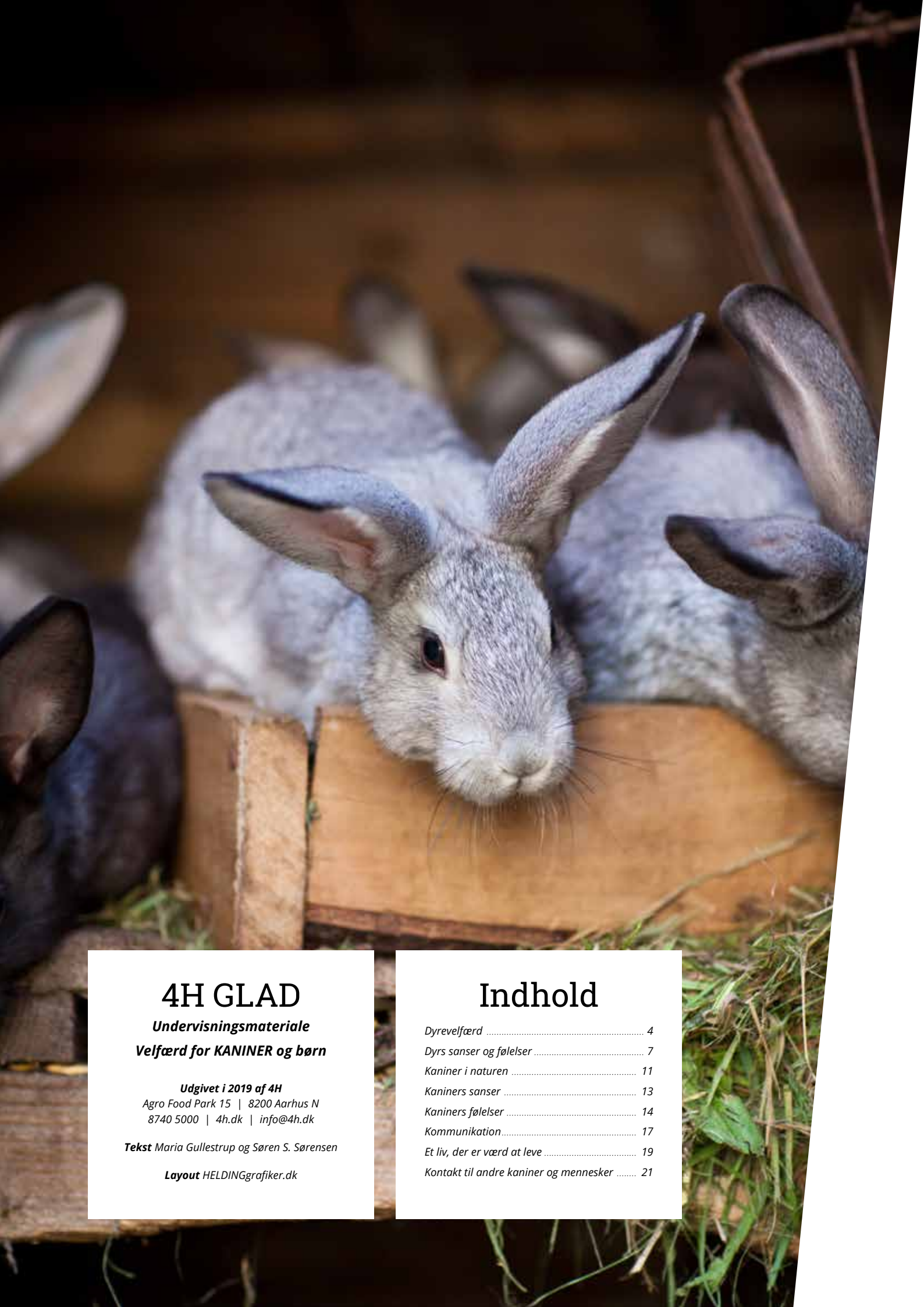

4H GLAD Velfærd for KANINER og børn

Instruktørmateriale

4H GLAD

**Undervisningsmateriale
Velfærd for KANINER og børn**

Udgivet i 2019 af 4H
Agro Food Park 15 | 8200 Aarhus N
8740 5000 | 4h.dk | info@4h.dk

Tekst Maria Gullestrup og Søren S. Sørensen

Layout HELDINGgrafiker.dk

Indhold

Dyrevelfærd	4
Dyrs sanser og følelser	7
Kaniner i naturen	11
Kaniners sanser	13
Kaniners følelser	14
Kommunikation	17
Et liv, der er værd at leve	19
Kontakt til andre kaniner og mennesker	21

Indledning

For at give kæledyr et liv, der er værd at leve, er man nødt til at kende til det liv, de naturligt er født og udviklet til at leve. Er det bytte- eller rovdyr, hvilke omgivelser lever de i, hvad lever de af, og er det dyr, der trives bedst alene, eller skal de være sammen med artsfæller?

Baggrunden for dette undervisningsmateriale er at skabe en bedre velfærd for dyrene ved at forstå ovenstående og lære at aflæse dyrenes følelser. Ved at forstå dyrenes natur og følelser, er man bedre i stand til at skabe et godt liv for dem. Et godt liv, hvor vi sætter fokus på at gøre dyrene glade og give dem positive følelser. Det gør vi ved at sætte fokus på:

- Deres bolig og omgivelser
- Deres relationer til artsfæller og mennesker
- At udfordre, deres hjerner
- Sansemæssige stimuli

Gennem materialet, der sætter fokus på kaniner, marsvin, undulater, hunde, katte og heste lærer børnene noget om dyrenes natur, at aflæse deres følelser og at skabe gode rammer, glade dyr og en god velfærd.

Børn, der lærer at aflæse dyrenes følelser og sætte sig i deres sted, bliver mere empatiske og bliver også bedre i stand til at indgå sunde menneskelige relationer.

Dyrevelfærd

Der er mange, der taler om dyrevelfærd og mener, at det er vigtigt. Det handler om, at dyrene skal have det godt. Der er dog mange forskellige måder at se dyrene på og flere forskellige måder, at forstå dyrevelfærd på.

Nogle kristne opfatter dyrene som underlagt menneskene, og at Gud har givet dem ret til at herske over dyrene. Langt op i vores historie har nogle europæer endda set dyr som maskiner, der ikke kunne tænke og ikke havde følelser, men som handlede på instinkter. Nogle hinduer tror på reinkarnation, hvor man bliver genfødt, nogle gange som menneske andre gange som dyr. Flere naturfolk tror, at mennesker og dyr er ligeværdige i en verden, hvor man skal vise respekt for og passe på hinanden. Andre folkeslag har behandlet nogle dyr som guder, man kunne ofre til og bede om hjælp. Atter andre har ofret dyr til guderne.

Den måde, vi opfatter dyrene på, har stor betydning for, hvordan vi mener, at vi skal behandle dem. Hvis man tror, at de bare er maskiner, behøver man ikke at sørge for, at de har det godt, man taler jo heller ikke om bil-velfærd. Tror man derimod, at den myg, der har sat sig på ens arm, kan være ens afdøde bedstemor, behandler man den helt anderledes.

Selv hos os i Danmark er der i dag forskellige opfattelse af dyr, og hvad man kan og må med dem. Nogle ser det som naturligt, at vi som rovdyr spiser dyr, har kæledyr og bruger dyr til forsøg, bare vi behandler dem ordentligt. Andre er veganer og mener ikke, at vi skal spise dem, men at vi godt kan holde dem som kæledyr. Nogle dyrerettighedsforkæmpere mener, at dyr er ligeværdige med mennesker, og at vi ikke har ret til at have dyr som vores ejendom, altså heller ikke som kæledyr!

Dette materiale tager selvfølgelig udgangspunkt i, at det er i orden at holde kæledyr, og at vi skal stræbe efter at give dyrene den bedst mulige velfærd.

De 3 velfærdstilgange

Når man så gerne vil forbedre velfærden for dyrene, hvad er det så, man skal gøre? Hvordan ved man overhovedet, om de har det godt? Ofte taler man om 3 forskellige måder at se på om dyrene har det godt. Det drejer sig om 1. Sundhed, 2. naturlighed og 3. følelser (i fagsproget kaldet "emotioner").

Elevspørgsmål

- 1 Er det vigtigt, at dyrene har det godt? Hvorfor?
- 2 Hvordan skal man sørge for at dyrene har det godt?
- 3 Er det i orden at spise dyr?
- 4 Er det i orden at holde dyr som kæledyr?
- 5 Er det i orden at ride på heste?
- 6 Er det i orden at holde en hund i snor?
- 7 Er det i orden af en kat kun er indendørs?
- 8 Er det i orden at holde kaniner, marsvin og fugle i bur?
- 9 Hvilken tilgang synes du er vigtigst?
- 10 Hvordan ser man på et dyr, om det er sundt og rask?
- 11 Hvordan ved man, om dyrene lever naturligt?
- 12 Hvordan tror du, at man ser på et dyr, om det er glad?
- 13 Giv eksempler på dyr du har mødt, der har været glade?
- 14 Giv eksempler på dyr, du kender til, der har levet et naturligt liv?

Dyreværnsloven

Den måde vi skal behandle vores kæledyr er reguleret i Dyreværnsloven.

Af den fremgår det at:

- Dyr er levende væsener og skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt men og væsentlig ulempe.
- Enhver, der holder dyr, skal sørge for, at de behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.

Reproduktion og sundhed

Reproduktion og sundhed er en måde at se dyrevelfærd på, hvor man lægger vægt på at dyrene er sunde og raske. I landbruget lægger man også vægt på, at dyrene kan reproducere. Hvis de tager på i vægt, lægger æg, giver mælk og får unger, er det sunde dyr med en god velfærd. For syge dyr, og dyr, der ikke trives, får ikke unger og producere ikke.

Denne måde at se dyrevelfærd på har imidlertid ikke så meget fokus på, hvordan dyrene selv oplever deres situation og om de forhold de lever under, er naturlige.

Naturlighed

En anden måde at se dyrevelfærd på er, om dyrene kan leve et liv, der er så tæt på den måde, de ville leve på i naturen. Det giver sig selv, at fisk skal have vand, for at kunne leve, men det er også vigtigt, at fugle får mulighed for at flyve, dyr, der er vant til at grave, får mulighed for det, og at dyr, der er vant til at leve sammen med andre, kommer til det. Det er altså vigtigt at kende dyrenes liv i naturen for at kunne give dem en god velfærd.

For denne tilgang er det naturligvis også vigtigt, at dyrene er sunde og raske, men om de kan lægge æg og/eller få unger er ikke så vigtigt. Tilhængerne af denne retning ser heller ikke så meget på, hvordan dyrene oplever deres omgivelser, bare de er naturlige.

Følelser

En tredje gruppe, lægger mest vægt på, hvordan dyrene oplever deres liv og omgivelser. Det er ikke nok, at dyrene lever et naturligt liv. Det vigtige er, hvordan de har

det og oplever deres omgivelser. De forhold som nogle dyr kan trives med, er det ikke sikkert, at andre dyr kan trives med. Det vil derfor i denne tilgang være vigtigt at vurdere om dyrene trives i deres omgivelser. Det kan man f.eks. gøre, ved at se om dyrene udviser stereotyp adfærd (gentager den samme bevægelse igen og igen), eller om de leger og ser ud til at trives.

Dyrene skal ganske vist være sunde og raske, men om de får unger og lever et naturligt liv, er kun vigtigt, hvis det betyder noget for dyret. Dyrene kan altså godt bo i et stålbur med metal ting, hvis de har noget at foretage sig og ser ud til at trives.

Problemet med denne tilgang er, at det ikke er så let at spørge dyrene, hvordan de har det. Så for at vide om dyrene har en god velfærd inden for denne tilgang bliver man nødt til at lære om dyrs følelser, så man kan aflæse om de er tilfredse med det liv vi tilbyder dem.

Det er ikke enten eller!

Men det er ikke sådan, at man enten tror på det ene eller det andet. De fleste mener, at dyrevelfærd skal tage alle tre ting i betragtning, når man skal give dyrene en god velfærd. Ofte lægger man dog mere vægt på den ene frem for den anden. F.eks. er det naturligt for en dyrlæge at lægge særligt vægt på at dyrene er sunde og raske.

Dette materiale, der er overbygningen til kørekort til kæledyr, lægger særlig vægt på at fremme dyrenes muligheder for at udøve en adfærd, der er naturlig for dem og på dyrenes følelser og hvordan de oplever deres omgivelser og det liv vi tilbyder dem.

Dyrs sanser og følelser

Både dyr og mennesker oplever verden gennem deres sanser: syn, hørelse, lugte- og føle- og smagssansen. Men dyrene er indbyrdes forskelligt indrettet. Den sans, der er vigtig for den ene art, spiller måske ikke nogen rolle for den anden. Nogle dyr har desuden sanser, vi slet ikke har. For at forstå dyrene, er det derfor vigtigt at vide noget om, hvordan de oplever verden og, hvordan deres følelser er indrettet.

Darwin og hvorfor dyrene har følelser

Naturforskeren Charles Darwin, der levede i det 19. århundrede, er kendt for at have udviklet evolutionsteorien. En teori om, at alle individer på jorden stammer fra fælles forfædre, og at de enkelte arter efterfølgende har udviklet og tilpasset sig deres omgivelser. De arter, der har været bedst til at tilpasse sig, har overlevet. (På engelsk: Survival of the fittest.) Som en del af denne udvikling er der opstået bytte- og rovdyr, der indbyrdes kæmper om at overleve. De rovdyr, der er bedst til at fange byttedyr overlever, og de byttedyr, der er bedst til at undgå at blive spist og til at finde mad overlever.

Gennem mange millioner år har de enkelte arter udviklet sig fysisk, ligesom de har udviklet og forfinet deres sanser. Det er sanserne, der er med til at skabe dyrenes oplevelse af verden, mens det er følelserne, der er med til at styre, hvordan de reagerer på sanseindtrykkene. Følelserne guider således dyrene med at træffe hurtige beslutninger, der kan hjælpe dem med at overleve, uden at de skal tænke sig alt for meget om. Der findes både positive og negative følelser.

Positive følelser

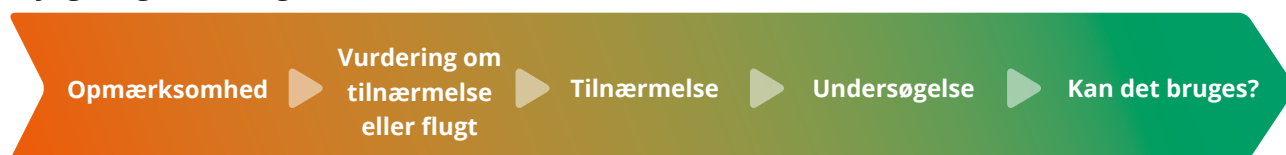
De positive følelser skal få dyrene til at blive tiltrukket af noget, der kan være godt for dem og som hjælper arten med at tilpasse sig og overleve. Det er følelser som nysgerrighed, velbehag og begær.

Nysgerrighed

Nysgerrighed er forbundet med forventningen om noget godt. Nysgerrige dyr overlever bedre, fordi de bedre finder boliger, mad og mager. Men nysgerrige dyr skal også være forsigtige, så de ikke udsætter sig selv for unødige risici.

Nysgerrighed foregår i trin. Først bliver dyret opmærksom på noget nyt. Efter at dyrene er blevet opmærksom på noget nyt, skal de hurtigt vurdere, om det er værd at nærme sig og undersøge nærmere, eller om det er uinteressant eller måske farligt. Når dyrene har bestemt sig, til at undersøge tingen, vil de ofte forsigtigt nærme sig tingen. De kan måske nærme sig tingen fra forskellige sider, de bruger deres sanser, vender ørerne mod tingen, snuser kraftigt ind og stirre på tingen, samtidig er de klar til at løbe eller flyve væk, hvis de vurderer, at tingen er farlig. Når dyrene er sikker på, at tingen ikke er farlig, vil de undersøge den på forskellig vis. Måden at undersøge på kan variere for de forskellige arter. Det kan være, at dyrene bider i den, tager den op med poter eller ben eller de smidder rundt med den og krasser i den. Når dyrene, har undersøgt tingen, vurderer de, om de kan bruge tingen til noget, kan de lege med den, spise den eller parre sig med den? Kan de ikke bruge tingen til noget, mister de hurtig interessen for den igen.

Nysgerrighed foregår i trin

Velbehag

Dyrene oplever velbehag, når de er trygge og mætte, altså når de kan opholde sig i deres bolig og hvile sig efter at have spist og drukket. De fleste dyr oplever også velbehag, når de interagerer med artsfæller. Når de er unger, i forbindelse med leg og senere når de bond'er og parrer sig med artsfæller. For de dyr, der lever alene, er det dog kun i forbindelse med parring, at kontakt med artsfæller betyder noget.

Negative følelser

Negative følelser skal få dyrene til at holde sig væk fra noget, der kan være skadeligt for dem eller de skal få noget, der kan være dårligt for dem til at forsvinde. En meget stor del af de negative følelser relaterer sig til frygt og specielt frygten for at blive spist. Negative følelser som aggression og vrede kan også opstå i konkurrence om ressourcer som føde, mager, territorier, gode redepladser og legetøj.

Frygt

Frygt er fravær af tryghed overfor en ting, en situation, en hændelse, en person eller et rovdyr. En ubehagelig følelse af at være truet, og at der vil ske noget ubehageligt. Frygt findes i flere grader gående fra nervøsitet og usikkerhed over angst til panik og fobier. Frygt kan være medfødt som f.eks. frygt for mørke, højder og

noget der kommer hurtigt hen mod dyrene. Frygt kan også være tillært, hvis dyrene har haft en ubehagelig oplevelse med nogen eller noget. Frygt tjener det formål, at dyrene enten skal fjerne sig fra det, der truer dem her og nu, eller de skal undgå at komme i en situation, der kan være farlig for dem.

Aggression

Følelsen af aggression er forbundet med frustration, vrede og modvilje mod noget, der kan true dyrenes velbehag. Dyrene bliver typisk aggressive i forbindelse med frygt og smerte eller i konkurrencen om ressourcer.

Det kan være kampen om de gode redesteder, en mage, mad og/eller et territorium. Både han- og hundyr kan blive aggressive. Hanner konkurrerer ofte om hunner og territorier, mens hunner oftere konkurrerer om gode redepladser. Aggressive dyr kan true, dominere og angribe andre dyr og/eller mennesker. Hvis det område, som dyrene befinder sig i, er stort, vil aggressionen som regel være mindre, fordi de mindst dominerende dyr har mulighed for at komme væk fra de dominerende og aggressive dyr.

Dyr kan også blive aggressive, hvis de er i nød og har smerter eller er bange. Kan de ikke komme væk eller i skjul, kan de blive aggressive og angribe.

Hvad skal vi bruge vores viden om sanser og følelser til?

Når vi ved noget om dyrenes sanser og følelser kan det hjælpe os med at skabe et liv, der er værd at leve for vores kæledyr. Vi kan gøre det, der giver dyrene positive følelser og prøve at undgå det, der giver dem negative følelser. Nu kan vi jo ikke spørge dyrene selv om deres følelser! Så vi kan faktisk ikke være fuldstændig sikker på, at vi forstår dyrenes følelser rigtigt.

Vi kan dog bruge den viden vi har om sanser, følelser og dyrenes naturlige adfærd til at vurdere, hvilke følelser de har. Vi skal således passe på med de nuttede og menneskeliggjorte forklaringer på dyrenes opførelse og hele tiden holde os for øje, at der er tale om forskellige arter, med hver deres særlige måder at være på.

Elevspørgsmål

- 15 Hvorfor er det vigtigt at vide noget om dyrs følelser?
- 16 Kan vi bruge det til bedre at forstå dem?
- 17 Kan vi bruge det, når vi skal håndtere dem?
- 18 Kan vi bruge det, når vi skal lave gode bur- og opholdsvilkår for dem?
- 19 Hvor mange negative og positive følelser, kan i komme i tanke om?
- 20 Hvilke af de følelser, tror I at dyrene har?
- 21 Hvad gør dyr bange?
- 22 Hvordan viser dyrene at de er bange?
- 23 Hvad gør dyr glade?
- 24 Hvordan viser dyrene, at de er glade?
- 25 Hvad er forskel på angst, panik og fobi?
- 26 Kender du følelserne?
- 27 Kan du huske at du har set dyr med de følelser?
- 28 Hvordan reagerede de?
- 29 Har du set aggressive dyr?
- 30 Har dyrene det godt, når de er bange eller aggressive?

Kaniner i naturen

Kaniner tilhører gruppen Lagomorpha (Støttetandede) og er tæt beslægtet med harer. Deres latinske navn er *Oryctolagus cuniculus*. Kaniner kan blive omkring 8-10 år gamle. Vilde kaniner bliver omkring 34-50 cm lange og vejer mellem 1-2,5 kg. I fangenskab er kaniner avlet til at kunne veje op mod 10 kg.

Den europæiske vildtkanin stammer fra Spanien og Portugal

De er meget tilpasningsdygtige og findes i dag på alle kontinenter bortset fra Antarktis. Kaniner bor i gange i jorden som de graver på bakkeskråninger. De lever af græs og friske planteskud.

I naturen lever kaniner i grupper på 5-15 kaniner. Disse grupper kaldes kolonier. I kolonierne har hver kanin sin hule og sit område. Dyr, der som kaniner, lever i kolonier er mere uafhængige af hinanden og er ikke så tolerante overfor hinanden som flokdyr, der skal være i en flok for at trives. Om foråret, i starten af parringssæsonen kan der blive kampe om de bedste redepladser. Om efteråret forlader en del af de unge kaniner deres koloni og finder andre kolonier at knytte sig til. Eller de slår sig sammen nogle stykker og starter en ny koloni.

Døgnrytme og aktiviteter

Kaniner opholder sig det meste af døgnet i deres underjordiske gange, hvor de er beskyttet mod rovdyr. I skumringen om morgenen og eftermiddagen kommer de ud og hopper omkring i nærheden af deres hule og spiser græs, blade og grønne planter. Kaniners tænder vokser hele deres liv, da kosten af græs og planter slider meget på deres tænder. Kaninerne befinder sig dog altid tæt på gange og hulerne, så de hurtigt kan komme

i ly, hvis et rovdyr skulle dukke op. Kaniner er derfor bedst til at løbe hurtigt over korte strækninger og er ikke langdistanceløbere som hare. Dette kan ses på, at harens hjerte er større og de har længere bagben. Kaniner har hver deres hule i jorden. De vil gerne være tæt på andre kaniner, men også have deres eget område.

Som byttedyr sover kaniner let, så de kan vågne, hvis der er fare på færde. De sover ikke i lange perioder ad gangen, men flere gange i kortere tid. Ofte vil kaninerne tage sig et hvil midt på dagen.

Unger

Kaniners parringssæson starter om foråret og løber til hen på efteråret. De kan få mange unger - rigtig mange unger! De er drægtige i en måned og kan blive parret igen lige så snart, de har født. De kan altså få mange kuld om året. Et kuld består af 2-10 unger. Kaninen føder sine unger i deres hule i jorden, hvor de har bygget en rede. Den består af blade, græs og hår, som kaninen har plukket af sin egen mave. Mens ungerne er helt små passer de sig selv i reden og hunkaninen giver dem kun mad få minutter ad gangen én til to gange i døgnet. Resten af tiden opholder hun sig lidt væk, for ikke at tiltrække rovdyr til reden. Når ungerne er blevet 3 uger gamle begynder de at komme op at hullet og bevæger sig rundt tæt omkring.

Elevspørgsmål

31 Hvor kommer kaninerne fra?

32 Lever kaniner alene eller i en flok?

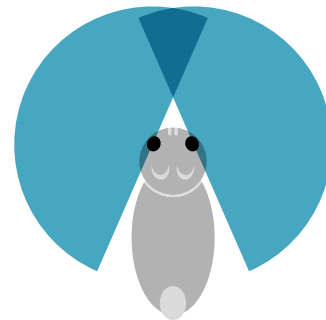
33 Hvor spiser kaninerne?

34 Hvor opholder kaninerne sig om dagen?

35 Hvor længe sover kaninerne ad gangen?

Kaniners sanser

Kaniner kan se, høre, smage, føle og lugte, men deres sanser er indrettet anderledes end menneskers.

Syn

Kaniners syn er primært indrettet til at de kan lokalisere rovdyr og ikke så meget for at kunne finde vej og finde velegnede fødeemner. Deres øjne sidder på siden af hovedet. Det betyder, at de kan se stort set hele vejen rundt omkring sig selv og opdage bevægelser fra rovdyr. De er gode til at registre bevægelser også på lang afstand, og de er gode til at se i mørke. Til gengæld kan de kun se skarpt lige frem foran sig, og de ser ikke helt så skarpt som mennesker gør. De har heller ikke så godt rummeligt syn som mennesker. Kaniner ser heller ikke farver på samme måde. Det menes dog, at de kan skelne mellem røde og grønne farver.

Hørelse

Hørelsen er nok kaninernes vigtigste sans. De har en rigtig god hørelse, og kan høre meget højere frekvenser, end mennesker kan. Deres store ører kan drejes rundt, så de hører lyde fra alle retninger. En uventet lyd, som vi næppe har bemærket, kan let skræmme dem. Dværgvæddere, der har hængeøre, hører ikke så godt, som kaniner med strittende ører. Ofte er der lyde, de først bliver opmærksomme på, når de opdager noget nyt. Det menes også, at kaniner kan finde vej ved hjælp af deres hørelse.

Lugtesans

Kaniner har en rigtig skarp lugtesans. Kaniner bruger lugtesansen til at lokalisere rovdyr, til at opdage og undersøge nye ting og til at genkende andre kaniner på. De kan også kende mennesker på deres duft. Som også heste og katte har kaniner en særlig måde at lugte på. Det så kaldte Jacobsons organ fugter luften, så duftene forekommer stærkere. Det er særligt dufte i relation til andre kaniner, der bliver forstærket på denne måde.

Nyfødte kaninunger kan ikke se og høre, men de kan lugte og på den måde finde frem til mælk hos deres mor.

På grund af kaninernes fine lugtesans kan de være de sarte over for støv, parfume og kemikalier, der kan give dem luftvejsproblemer.

Følesans

Kaniner har, som en del andre pattedyr, knurhår. De er vigtige for kaninerne, når de skal bedømme afstande til genstande, så de ikke støder ind i dem. De hjælper dem med at vurdere, om de kan komme gennem smalle passager og vurdere luftstrømme og vindretning.

Smagssans

Kaniners smagssans er ikke så veludviklet som de øvrige sanser. De kan imidlertid skelne mellem søde, sure, bitre og salte ting. Mange kaniner sætter pris på søde ting. I naturen synes kaniner at kunne smage forskellen på giftige og spiselige planter og undgår derfor de giftige.

Elevspørgsmål

36 Hvad er kaniners bedste sanser?

37 Hvad skal du være særlig opmærksom på, når du omgås kaniner?

38 Hvordan undgår kaniner at spise giftige planter i naturen?

Kaniners følelser

Nysgerrighed

Nysgerrighed er et medfødt ønske om at undersøge nye ting eller omstændigheder nærmere i håbet om, at det kan bruges til noget godt.

Nysgerrighed foregår ved, at kaninerne bliver opmærksomme på noget nyt, nærmer sig det, gerne forsigtigt og fra forskellige sider. Når de er tæt på tingen, begynder de at gå og strække sig langt mod det, frem for at hoppe hen til tingen. På den måde kan de holde bagbenene langt væk og hurtig komme væk, hvis tingen viser sig at være farlig. Kaniner, der er nysgerrige, og vil undersøge noget nyt bevæger næsten altid hovedet op og ned, når de nærmer sig det nye. En kanin, der bevæger hovedet op og ned er nysgerrig og har en positiv følelse om, at den måske kan finde noget godt. Til sidst

kigger de tæt på og snuser til det. De kan undersøge det ved at bide i det og smide rundt med det. Når kaninerne har undersøgt det nye, finder de ud af, om de kan bruge det til noget f.eks. om det kan spises, om de kan gemme sig i eller under det, eller om de kan sove i det. Hvis ikke kaninerne mener at kunne bruge det til noget mister de hurtigt interessen for det igen.

Kaniner, der opholder sig et nyt sted og begynder at spise eller at lægge noget afføring, er trygge og har det godt. Det er nemlig kun trygge kaniner, der giver sig i kast med at spise. Når de lægger afføring spredt over det hele på et nyt område, er det en måde at fortælle, at nu har de undersøgt området og det er således blevet en del af deres territorie.

Elebspørgsmål

39

Hvordan nærmer kaniner sig nye ting?

40

Kan kaninerne også have venner?

41

Hvad kan gøre kaniner bange?

42

Hvordan reagerer kaniner, når de er uenige om mad eller andet?

Kaniner, der er bange vil:

"Fryse"

Stampe

Løbe væk og gennem sig i deres huler

Ligge fladt med ørerne ned langs ryggen

Kæmpe, sprælle, sparke,
bide og skrig højt

Velbehag

Kaniner kan føle sig afslappet og godt tilpas. Hvis de sidder eller ligger udstræk med afslappede ører, har de det godt. Ligger de på siden eller med udstrakte bagben er de rigtig godt tilpas og afslappet.

Kaniner kan vise glæde ved pludselig at løbe rundt og springe i luften og evt. dreje rundt i springet. Man kan kalde det fjolleshop eller binky.

Kaniner kan også opleve positive følelser, når de er sammen med andre kaniner. De er ikke flokdyr på samme måde som f.eks. undulater, heste, hunde og marsvin, men hvis de trives med de kaniner, de er sammen med, tilbringer de omkring 20% af deres tid tæt på hinanden. De ligger op ad hinanden og slikker hinandens pels.

Frygt

Som byttedyr er der rigtig mange ting kaniner er bange for, da det skal forhindre dem i at blive spist. De har en medfødt frygt for noget, der kommer hurtigt, både fra siden og oppe fra. De er bange for at blive fanget og holdt fast og de kan være bange for nye ting. De er også forsigtige i åbne områder, hvor de ikke lige kan finde et sted at gemme sig. De kan også have lært at være bange for noget, hvis de har haft en ubehagelig oplevelse med det. Det kan være, at de bliver bange for mennesker, hvis de har haft ubehagelige oplevelser med mennesker.

Når kaninerne bliver skræmt, vil de først i et kort øjeblik "fryse fast" og stå eller sidde helt stille i den stilling, de befandt sig i, da de opdagede det, de blev bange for. Derefter kan de stampe for at advare andre kaniner, om at der er noget farligt, og løbe hen og gemme sig i deres huler i jorden. Hvis de ikke er i nærheden af deres huler, men i et åbent område, vil de ligge helt fladt og stille med ørerne ned mod ryggen og håbe på, ikke at blive opdaget. Hvis kaninerne er bange og bliver fanget, kan de sprælle, sparke, bide og skrig højt.

Aggression

Kaniner kan blive aggressive. De kan angribe andre kaniner, mennesker og rovdyr. Når de bliver aggressive, skyldes det ofte frygt eller kamp om ressourcer. Aggressive kaniner lægger ørerne tilbage og løfter halen, når de angriber. De knurrer, bider, sparker og river. Når kaniner slås med andre kaniner, slås de ofte om ressourcer. Hun kaniner kan slås om gode redepladser og territorier. Hankaniner slås om hunner og territorier.

Kaniner, der bliver angrebet af et rovdyr, kan finde på at angribe. Kaniner, der angriber mennesker, kan både angribe, fordi de er bange og fordi de vil passe på deres territorium. Nogle gange ser man film, hvor hunde og kaniner leger sammen. Ofte er det imidlertid ikke leg. Kaniner leget ikke på samme måde som hunde og kan tro, at den bliver angrebet af hunden. Man kan ofte se, at de har lagt ørerne ned og løftet hale, når de løber mod hunden.

Kommunikation

Lyde

Kaniner er ikke særligt snaksaglige dyr som f.eks. marsvin og undulater. De kan dog skriges i yderste nødsfald, hvis de oplever stærk smerte eller frygt, når de er fanget af et rovdyr.

Kaniner kan også knurre, for at advare andre, hvis de vil have nogen til at gå væk.

Kaniner fremkalder også lyde ved at stampe. Da lyden forplanter sig gennem jorden, er det svært at høre, hvor den kommer fra. Kaninerne kan derfor advare hele kolonien om en fare, uden at afsløre, hvor de selv er. Kaniner stamper ikke alene for at advare andre kaniner om en mulig fare, men hankaniner kan også stampe, når de har gennemført en vellykket parring. I det tilfælde synes det mere at være et signal til andre hankaniner, om at de er en stærk kanin.

Kropssprog

Kaniner kommunikerer med andre kaniner gennem deres kropssprog. Det er særligt ørernes position, kaniner kommunikerer med. Ører fremadrettet mod en anden kanin viser imødekommenhed og interesse, mens ører lagt ned mod ryggen er en bange eller aggressiv kanin. Aggressive kaniner, der er klar til at angribe, vil også ofte have løftet hale.

Dufte

Duft har en stor betydning for kaniners kommunikation med hinanden. De kender hinanden på dufte. Hvis man tager en kanin ud af flokken og sætter den tilbage efter et stykke tid, er det ikke sikkert, at de andre kaniner vil kendes ved den, fordi den dufter anderledes end den plejer. Det betyder også, at det kan være en fordel at blande kaniners dufte, hvis de skal gå sammen. Man kan f.eks. sætte dem over i hinandens bure uden af muge buret, så de vænner sig til hinandens dufte inden de sættes sammen på et neutralt område.

Kaniner har duftkirtler ved kønsdelene og under hagen. Man vil kunne se, at kaniner, der kommer et nyt sted hen efter et stykke tid, har skidt regelmæssigt over en stor del af det nye område. Det er deres måde at markere området som deres. Man vil også kunne se kaniner gnide hagen langs træstubbe og lignende. Det er også deres måde at markere området som deres. Kaniner vil i naturen ofte markere deres territorie gennem et toiletområde placeret på en bakke et højt sted. På den måde kan andre kaniner lugte på lang afstand, at området er optaget.

Elevspørgsmål

43

Hvordan advarer kaninerne resten af kolonien, hvis der kommer et rovdyr?

44

Hvordan kender kaninerne hinanden i kolonien?

Et liv, der er værd at leve

Når vi holder kaniner som kæledyr er det vigtigt, at vi giver dem et godt sted at bo, sund mad og vand og at sikre at de er sunde og raske og ikke bliver taget af rovdyr. Men det er ikke tilstrækkeligt. For at de skal trives, skal vi også tilbyde dem et liv, der er værd at leve. Et liv, der giver dem mulighed for at være aktive, og få positive oplevelser. Det kan man gøre gennem:

- Indretning af deres omgivelser
- Ved at stimulere deres sanser
- Kontakt til andre kaniner og mennesker
- Give dem opgaver, så de skal bruge deres hjerne
- Giv dem et valg og kontrol med deres omgivelser

Udendørs eller indendørs

Kaniner kan holdes både ude og inde. De er meget tolerante over for temperatur, bare de har et sted, hvor der er tørt og læ. Kaninerne kan enten holdes i bure og løbegårde eller løbe frit rundt i vores hus eller lejlighed.

Tryghed

Det vigtigste for kaninerne, er at de har et sted, hvor de er trygge ved at opholde sig. Om det er en kasse i et bur, et hul i jorden i en løbegård eller i et hjørne under en sofa er ikke så afgørende.

Indretning og berigelse

Om vi holder kaninerne på den ene eller den anden måde, så er det vigtigt at vi tager hensyn til deres naturlige behov og hvad der i kaninernes øjne er godt at have. Mange har oplevet at købe legetøj til deres kaniner, som de så meget hurtigt mister interessen for. I naturen bor kaninerne i huler i jorden, de graver og de gnaver i rødder, bark og andre plantedele. For at give kaninerne det bedst mulige opholdsområde, skal de have følgende:

- Mulighed for at grave
- Mulighed for at gnave
- Mulighed for skjul
- Adgang til vand
- Adgang til foder
- Adgang til frisk hø
- Forskellige materialer at rode i
- Evt. redekasser og redematerialer

GRAVEKASSE AF EN PALLE MED 2 RAMMER

Læg en plade i bunden og fyld kassen 2/3 op med jord eller andet gravemateriale.

Plantekasse med trådnet over

Tag en plastikkasse eller bakke i passende størrelse og buk et voliere-net hen over. Placer små pletter med forskellige friske krydderurter, så de stikker op gennem nettet. Nu kan urterne vokse, mens kaninerne kun kan spise dem over nettet.

TUNNEL AF HEGNSTRÅD OG STOF

- 0,5 m kloakrør ø160 mm
- 10 m hegnstråd ø3 mm
- 2x0,6 m firkantet stof
- Evt. 0,6 m lynlås

- Hvis posen let skal kunne tages af og vaskes, sys hver halvdel af lynlåsen fast i hver ende af stoffet.
- Herefter sys stoffet sammen langs de to lange sider, så det danner en pose med hul i begge ender.
- Den ene ende trækkes ud over kloakrøret.
- Enderne på hegnstråden bukket rundt, så de ikke prikker hul i stoffet.
- Hegnstråden vikles uden på stoffet så tæt omkring røret som muligt. (se billede)
- Den løse ende af stoffet foldes ud over hegnstråden og enten lynes eller sys sammen med den anden ende.
- Nu kan tråden forsigtig fordeles i hele tunnellen og denne kan formes som du ønsker.
- Du kan også give marsvinene kloakrøret, når tunnelen er færdig!

Muligheder for at grave

Giv kaninerne mulighed for at grave. Man kan f.eks. give dem lukkede katte-toiletter eller trækasser med noget at grave i. Man kan også lade dem grave i jorden i en løbegård. Det er dog vigtigt at sikre sig, at kaninerne ikke graver sig ud af løbegårdene, så grav evt. et trådned ned i jorden, så kaninerne bliver inde i løbegården.

Lad kaninerne grave i forskellige materialer som jord, sand eller forskellige typer af strøelse. Skift det ud med jævne mellemrum, så de får noget nyt eller forskelligt at grave i eller lad dem have forskellige typer af strøelse på samme tid, så de kan vælge, det de foretrækker.

Mulighed for at gnave

Kaniner vil rigtig gerne have noget at gnave i. Giv dem forskellige typer grene at gnave i. Man kan bruge grene fra havens frugttræer herunder æble-, pære-, kirsebær- og blommegrene. Man kan også give dem afklippede hindbærgrene eller grene fra stikkelsbær og ribs samt hasselgrene. Om vinteren kan man klippe grene af grantræer. Giv også kaninerne juletræet inden det visner. De vil elske at gemme sig under grenene og spise af det. Det hjælper med at slide deres tænder, der

vokser hele livet. Frisk hø samt grønt med mange fibre er også med til at slide tænderne og give kaninen noget at gnave i.

Huler og rør

Kaniner elsker huler og rør. Det giver dem tryghed og beskyttelse. Rør i stort set alle størrelser og materialer kan bruges. Flettede rør af bambus eller pil, lukkede rør af pap, plast, stof, tegl, beton eller keramik og rør lavet af trådned, kan alle bruges. Stort set alle rør vil være velkomne.

Kasser er også noget, der er værdsat. Ofte vil kaninerne gerne sidde oven på kasserne for at få overblik over deres omgivelser og andre gange vil de gerne have ro og sidder derfor inde i kasserne.

Toiletbakke

Mange kaniner, foretrækker et højt placeret toilet i buret. Kaniner, der går frit i et hus eller en lejlighed kan ofte finde på, at lave toilet i en sofa eller lignende. I disse tilfælde, kan man placere deres toiletbakke på en lille kasse ved siden af sofaen i samme højde som puderne. Så lære de hurtigt at bruge den i stedet for.

Elevspørgsmål

45 Hvor kan man holde kaniner?

46 Hvad er vigtigst for kaninerne at have i deres bolig?

47 Hvilke ting skal kaninerne kunne i deres opholdsområde?

48 Har du nogle gode ideer til naturlige ting, som kaninerne kan gnave i?

49 Hvor mange steder kan kaninerne få mad?

50 Skal kaninerne have andet i deres bolig?

Nye og gamle ting

Kaniner sætter pris på, at der er ting i deres omgivelser der er velkendte og trygge, men de har også brug for fornyelse. Det er derfor vigtigt, at man jævnligt skifter ting ud eller giver kaninerne nye ting, at undersøge. Det holder dem beskæftiget og sætter deres hjerner på arbejde, når de skal undersøge nye ting.

Fodring

Man kan gøre kaninernes liv mere interessant ved at stimulere deres sanser. Sørg for at de får mad, der lugter og smager forskelligt og som har forskellig konsistens. Suppler kaninpillerne med frisk grønt fra haven. Vær dog opmærksom på, at kaniner ikke tåler pludselig at få store mængder af frisk grønt. Start småt ud og sæt mængden op. Får kaninerne diarre, sættes mængden af frisk foder ned og mængden af hø op.

Bland evt. små mængder af tørrede urter og grønt i foderet, giv dem en snackskål med lidt ekstra godt eller bland tørrede urter, blomster m.m. i noget strøelse, så de skal arbejde på at finde de gode ting.

Giv gerne kaninerne forskelligt foder flere steder i deres opholdsområde, så de skal søge efter det. En "foder-bold" med huller i, som de skal skubbe til for at få foderet ud, er god til at holde dem beskæftiget.

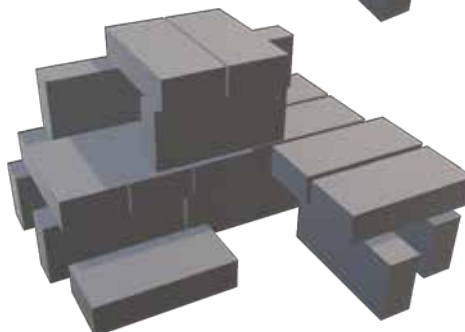
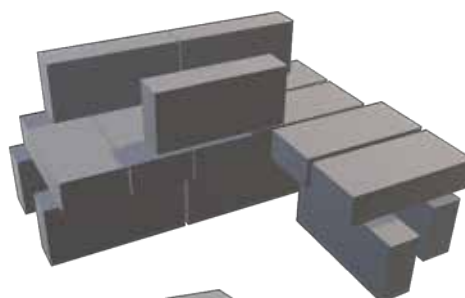
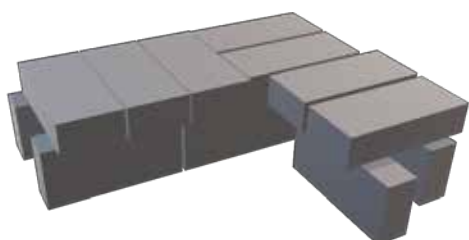
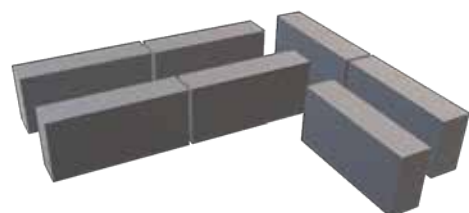
Pas på de ting, der feder. Urter og grønt fra haven feder ikke. Frugter skal kun gives i små mængder, da de indeholder mere sukker og dermed feder mere. Honningsnack og kornprodukter skal man holde sig fra, da det ikke er naturligt for kaninerne at spise den slags.

Løbegård

Indretningen af en løbegård kan gøres på utallige måder, hvad enten det er udendørs eller i et hjørne af stuen. Det vigtige er ikke om området ser naturligt ud, men om kaninerne kan udføre deres naturlige behov, f.eks. at finde skjul, søge føde og grave huler. Brug fantasien og find ting, der ser sjove eller anderledes ud. Et kaninslot af leca-blokke er nemt at lave og kan bygges om på utallige måder, så kaninerne med jævne mellemrum kan få noget nyt og spændende at udforske.

KANINSLØT MED LECA-BLOKKE

20 stk. 10 cm

Kontakt til andre kaniner og mennesker

Andre kaniner

Kaniner er ikke flokdyr som f.eks. undulater, heste, hunde og marsvin, der helst skal være sammen med andre artsfæller for at trives. Kaniner lever sammen i kolonier og kan have stor gavn af at være sammen med andre kaniner, hvis de kan enes. Om det er forskellige racer, er ligegyldigt, da kaninerne ikke skelner hinanden ud fra udseendet. Kaniner, der er sammen med andre kaniner, som de kan enes med, føler sig tryggere end kaniner, der lever alene, fordi de kan hjælpe hinanden med at holde øje med rovdyr, og de kan bruge lang tid på at ligge op ad hinanden og vaske hinanden. Det er dog ikke alle kaniner, der kan enes, og hvis de ikke kan, skal man skille dem ad.

Dette øger chancerne for af de kan enes

Kaniner, der har gået sammen fra de var små, har lidt større chance for at kunne enes, når de bliver voksne. Sørg for at kaninerne har plads nok samt rør, kasser og andet, så de kan komme ud af syne for hinanden. Hvis kaninerne bliver neutraliseret, øger det chancen for at de kan enes, da de så bliver mindre territoriehævdende. To kastrerede hanner eller en hun og en kastreret han, er den bedste kombination. To ikke neutraliserede hunner kan også ofte gå sammen, mens to ikke kastrerede hanner aldrig kan gå sammen, da de vil komme op at slås. Generelt kan det hjælpe på temperamentet, både over for andre kaniner og mennesker, hvis kaninerne neutraliseres.

Hvis kaninerne kommer op at slås, skal de skilles ad. Det er altså vigtigt, at man jævnligt tjekker dem for sår og skader. Kaninerne kan løbe efter hinanden eller hoppe på hinanden, som når de parre sig. Det er for at finde ud af hvem der bestemmer. Hvis det sker over længere tid, kan det stresse den kanin, der bliver jagtet rundt. Man bør derfor overveje at skille dem ad. Hvis der ligger totter af pels eller halmen er rodet til siden i buret, kan det også være tegn på, at kaninerne ikke kan enes.

Elevspørgsmål

- 51 Hvordan kan man undgå at kaninerne bliver aggressive, når de går sammen?
- 52 Hvad er vigtigst, når kaninerne skal gøres tamme?
- 53 Hvordan kan man træne med sine kaniner?

Unger

Hunkaniner har glæde af at have unger. Det er en naturlig del af en kaninernes liv og giver dem noget at beskæftige sig med, som er rart for dem. Før man overvejer at få unger, skal man dog have gjort sig nogle tanker, om man kan komme af med ungerne, når de er gamle nok til at flytte hjemmefra.

Kaniner og mennesker

En tam kanin

Kaniner har ikke samme behov for at blive nusset som f.eks. hunde og katte. Når mennesker oplever kaniner som tamme, er det primært fordi kaninerne føler sig trygge i menneskers nærvær. Dette er dog ikke en selvfølge. Fra naturens hånd er kaniner frygtssomme over for større dyr, lyde og pludselige bevægelser. Det er derfor vigtigt at håndtere kaninerne roligt og vænne dem til, at mennesker ikke vil dem noget ondt, men kommer med mad m.m. Giv altid kaninerne en godbid når man kommer hen til buret. Når man får en ny kanin, kan man med fordel tage den ud og sætte sig sammen med den i en tom løbegård. Kaninen vil først undersøge løbegården, men vil hurtigt blive nysgerig efter af se hvem man er. Lad kaninen få tid til at undersøge. Den vil komme tæt på og hoppe væk igen nogle gange. Lad være med at røre ved den de første gange den kommer hen og snuser. Efter nogen tid, kan man stille række hånden frem mod kaninen. Altid forfra, så den ikke bliver forskrækket. Til sidst kan man kæle kaninen uden at den løber væk. Efter et par gange er kaninen helt tryk ved at blive taget ud og/eller op og man har fået en ven for livet!

Aktiviteter og stimulering hjernen

Træning

Kaniner kan lære mange ting. Det er dog en udfordring, hvis man gerne vil lære dem at gøre noget, hvor man ikke kan give dem en godbid, hver gang de gør det rigtige. F.eks. hvis de er længere væk end vi kan nå. Her er clickertræning en god mulighed. Man lærer kaninerne at det er lige så godt at få en belønning i form af et click, som det er at få en godbid. Man starter med at belønne kaninerne med både godbidder og click samtidig, indtil de har lært meningen med click'et. Herefter kan man undlade godbiddet og kun bruge click'et. Man kan nu belønne kaninerne på afstand. Når man træner med kaninerne, skal man hele tiden sikre sig, at de viser interesse for at gøre noget. De bliver hurtigt trætte og man kan ikke træne dem så længe ad gangen.

Kaninhop eller agilitybane

Kaninhop er en rigtig god måde at aktivere sin kanin på. Den får brugt sine sanser og rørt sig en masse. En anden mulighed er at lave agility, hvor der er flere forskellige slags forhindringer. Dette vil kræve endnu mere træning, da kaninerne skal lære og huske flere forskellige ting. Det er derfor vigtigt at være tålmodig og tage én type forhindring ad gangen. Ud over almindelige kaninspring, kan man både bruge stoftunnellen og lecablokkene fra kaninslottet til at lave en agilitybane. Herudover kan man lave en lille vippe og et bræt men tynde lodrette pinde til slalom. Ellers er det kun fantasien, der sætter grænser. Det vigtigste er ikke at gøre forhindringerne for komplekse.

HELDING Grafiker.dk

Agro Food Park 15
8200 Aarhus N
8740 5000 | info@4h.dk
4h.dk